

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY-ND 4.0 International) license • <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0>

JAN NIEWĘGŁOWSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska

ORCID 0000-0001-9673-4989 • e-mail: j.nieweglowski@uksw.edu.pl

Sprawozdanie z konferencji naukowej pt. „Społeczna działalność na rzecz więźniów i ich rodzin”, zorganizowanej na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, 21 lutego 2022 roku

“Social activity on behalf of prisoners and their families” report from Cardinal Stefan Wyszyński University conference in Warsaw, 21 February 2022

Konferencja poświęcona problemom resocjalizacji była kolejnym cyklicznym wydarzeniem naukowym. Jej organizatorami było kilka środowisk naukowych: Wydział Nauk Pedagogicznych (Instytut Pedagogiki) Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie oraz Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat”. Miejscem konferencji był Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Tytuł konferencji brzmiał: „Społeczna działalność na rzecz więźniów i ich rodzin”. Uwzględniając wymogi sanitarne związane z pandemią koronawirusa konferencja miała charakter hybrydowy. W gmachu uniwersytetu były obecne tylko osoby wygłaszające referaty. Inni uczestniczący mogli śledzić spotkanie *on-line*. Referaty wygłosiło 11. prelegentów reprezentujących dziewięć ośrodków akademickich oraz jedną organizację pozarządową.

Spotkanie podzielono na trzy części. Część pierwszą stanowiły powitania organizatorów oraz wykład wprowadzający. Jako pierwsza głos zabrała prorektor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, prof. UKSW dr hab. Anna Fidelus. W imieniu rektora uczelni i swoim przywitała obecnych na sali oraz osoby łączące się drogą *on-line*. Zwróciła uwagę, że temat konferencji jest ciągle aktualnym zagadnieniem i wyzwaniem dla środowisk naukowych, organizacji społecznych, rządowych i pozarządowych. Podziękowała również przedstawicielom wszystkich instytucji, które podjęły współpracę z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego przy organizacji konferencji, i życząc owocnej refleksji

naukowej, otworzyła uroczyście konferencję. W imieniu gospodarzy głos zabrał prof. UKSW dr hab. Stanisław Chrobak, dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych UKSW. Pozdrawiając obecnych, podkreślił ważność cyklicznych spotkań dotyczących resocjalizacji na Wydziale i podziękował za ideę zorganizowania spotkania. Profesor APS dr hab. Irena Pospiszyl przemówiła w imieniu władz Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej. Podjęta tematyka na konferencji jest bliska Akademii. W swoim wystąpieniu podkreśliła znaczenie regularnych spotkań, które ułatwiają wymianę refleksji i doświadczeń z szeroko pojętej pracy resocjalizacyjnej. Przedstawicielem Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie była dr hab. Małgorzata Such-Pyrgiel, prorektor ds. kształcenia i ewaluacji nauki. Pani prorektor podziękowała za kolejne zaproszenie do współpracy, podkreślając jednocześnie, że tego rodzaju spotkania kreują pozytywne środowisko, które ułatwia wymianę myśli i doświadczeń. W imieniu gen. dr. Jacka Pomiankiewicza, rektora Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie, głos zabrał ks. dr Paweł Wojtas, wieloletni naczelnny kapelan zakładów karnych w naszym kraju. Odwołując się do swojego bogatego doświadczenia, zachęcił wszystkich do refleksji naukowej i działalności praktycznej na rzecz skazanych i ich rodzin. Według niego wszystkie formy działalności są bardzo potrzebne osobom w procesie wychodzenia z trudnych doświadczeń życiowych. Na koniec części oficjalnej głos zabrał prof. UKSW dr hab. Jan Niewęglowski, prezes Stowarzyszenia Penitencjarnego „Patronat”, które powstało w 1909 r. W krótkim zarysie przywołał jego historię i formy działalności na przestrzeni stulecia. Celem „Patronatu” jest niesienie w sposób szczególny pomocy prawnej, materialnej i duchowej skazanym i opuszczającym zakłady karne. Część pierwszą zakończył wykład dr. Grzegorza Kudlaka i mgr Ingi Markiewicz, reprezentujący Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego. Wykład nosił tytuł: *Sytuacja niepoczytalnych sprawców czynów zabronionych opuszczających oddziały psychiatrii sądowej*. Prelegenci wyjaśnili pojęcie niepoczytalności, wpływ chorób psychicznych, podejmowanie różnych środków zabezpieczających w pracy ze skazanymi. Przedstawili również program terapii uzależnień, któremu poddane są osoby niepoczytalnych czynów.

Druga sesja, której moderatorem była prof. UKSW dr hab. Anna Fidelus, zawierała trzy wystąpienia. Pierwszym prelegentem był dr Sławomir Stasiorowski z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Jego referat nosił tytuł: *Diagnoza polskich instytucji probacyjnych w świetle współczesnej polityki kryminalnej oraz zanikającego udziału społeczeństwa w wykonywaniu orzeczeń sądu*. Autor zwrócił uwagę na problem instytucji pomagających przestępcom. W Polsce jest ich procentowo niewiele. W porównaniu z innymi krajami europejskimi przodujemy w inkarceracji. Polski wymiar sprawiedliwości wymierza mało kar wolnościowych, np. karę grzywny. Dużym mankamentem jest wciąż malejąca liczba kuratorów społecznych oraz brak większej współpracy pomiędzy sądami a organizacjami pozarządowymi. Następnym prelegentem była dr Katarzyna Lenart-Kłós

z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Autorka wygłosiła referat: *Resocjalizacja w dobie pandemii. Perspektywa wolontariuszy działających na rzecz osób pozbawionych wolności i opuszczających zakłady karne na przykładzie okręgu lubelskiego*. Pandemia koronawirusa stworzyła realne problemy. Przede wszystkim wprowadziła szereg ograniczeń w kontaktach nie tylko z członkami rodziny, lecz także z wolontariuszami. Sytuację tę pogarszał ponadto fakt, że brakowało odpowiedniego sprzętu technicznego, który umożliwiłby kontakty z osobami. Autorka w swoim wystąpieniu omówiła szereg programów realizowanych w okręgu lubelskim przez wolontariuszy, jak np. „Wiatr w żagle”, „Ja Tata”, „Żywe rozmowy”. Wolontariusze pomagali także opuszczającym zakłady karne w kwestiach formalnych (wyrabianie dokumentów) czy w pomocy postpenitencjarnej (mediacja). Kolejnymi mówczyniami były dr Katarzyna Nawrocka i dr Jolanta Zozula z Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Ich wystąpienie nosiło tytuł: *Wsparcie więźniów z niepełnosprawnościami w zakładach karnych w Polsce i Republice Czeskiej*. Liczba niepełnosprawnych przebywających w zakładach karnych jest dużo wyższa w Polsce niż w Czechach. W czeskich zakładach karnych pozytywną rolę odgrywa pracownik socjalny, który cieszy się dużymi kompetencjami. W ten sposób może udzielić niepełnosprawnym skutecznej pomocy. Wydaje się, że czeska pomoc jest bardziej sprofilowana, natomiast polska ma raczej charakter ogólny. Po tym referacie organizatorzy spotkania zarządzili półgodzinną przerwę.

Moderatorem trzeciej sesji był prof. UKSW dr hab. Jan Niewęglowski. Jako pierwsza głos zabrała mgr Magdalena Kamińska, reprezentując Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat”. Powyższa organizacja prowadzi w Warszawie schronisko dla osób opuszczających zakłady karne. Mgr Magdalena Kamińska przedstawiła film pt. „Nie jesteśmy skazani”. Był to wywiad z jednym z mieszkańców schroniska. Opowiedział on historię swojego życia, konflikt z prawem oraz próbę wyjścia z trudnej sytuacji z pomocą dogodnych warunków, jakie stwarza mu możliwość zamieszkania w schronisku „Patronatu”. Kolejnym prelegentem był dr Leszek Goździewski z Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie. W swoim wystąpieniu *Rodzinny i społeczny wymiar readaptacji skazanych* wskazał na dwa sposoby readaptacji osób skazanych. W celi więziennej czuje się bezpiecznie skazany i członkowie jego rodziny. Do wyjścia na wolność należy osobę dobrze przygotować. Dla wielu skazanych odzyskanie wolności oznacza przełomowy moment i niekiedy bardzo trudny. W procesie readaptacji może pomóc w sposób bardzo znaczący rodzina. Kolejnym prelegentem był prof. UKSW dr hab. Jan Niewęglowski, który reprezentował Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Stowarzyszenie Penitencjarne „Patronat”. W swoim referacie pt. *Wychowawczy wymiar nadziei. Jan Paweł II do osadzonych* przywołał słowa papieża skierowane do osób pozbawionych wolności. Jan Paweł II w swoim długim pontyfikacie odbył bardzo wiele pielgrzymek i podróży. Podczas odwiedzin poszczególnych krajów jego życzeniem było spotkanie z osobami osadzonymi. Myślą

przewodnią jego wystąpień była zawsze nadzieja płynąca z wiary chrześcijańskiej. Papież podkreślał podczas spotkań z więźniami, że w życiu człowieka nie ma sytuacji bez wyjścia i bez możliwości poprawy swojego postępowania. Każdemu człowiekowi powinna towarzyszyć nadzieja, tym bardziej osobom pozbawionym wolności. Następnie zabrał głos mgr Janusz Sukiennik z Caritas Polska. Tytuł jego wystąpienia brzmiał: *Resocjalizacja a rehabilitacja społeczna skazanych w doświadczeniach programów Caritas*. Autor przedstawił programy udzielające pomocy skazanym. Jednym z nich jest „Damy Radę”. Pomoc dotyczy trzech obszarów: pracy, prawa oraz życia rodzinnego. Programy akcentują godność człowieczeństwa oraz są próbą przełamania w skazanych poczucia niższości. Dużym zainteresowaniem cieszy się problematyka ojcostwa. Dzieci budzą niesamowicie wielkie siły witalne w skazanych ojcach. Tematykę tę poruszają programy „Tatonet” i „Dwa kroki”. Pomoc udzielana więźniom powinna iść dwutorowo, czyli systemowo i indywidualnie. Ważna jest pomoc administracji zakładu. Wolontariusze w pracy ze skazanymi akcentują ich godność, potencjał i pomagają przezwyciężyć zjawisko stygmatyzacji. W przypadkach, w których skazani nie chcą pomocy, konieczne jest towarzyszenie im. Prelegentem kończącym trzecią część konferencji był mgr Marek Szałajski z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Tytuł referatu brzmiał: *Innowatorska praktyka oddziaływań przez sztukę z wychowanekami Schroniska dla Nieletnich i Zakładu Poprawczego w Warszawie-Falenicy – ku rozwijaniu postaw twórczych młodzieży jako podstawy właściwego funkcjonowania w społeczeństwie*. Na początku swojego wystąpienia prelegent zwrócił uwagę na główny problem występujący u wychowanek Ośrodka, a mianowicie poczucie niskiej wartości. W pracy wychowawczej nawiązują do teorii Marka Konopczyńskiego, który zajmuje się twórczą resocjalizacją powiązaną z wartościami społecznymi. Głównym środkiem jest plastyka, czyli wykonywanie rysunków przy pomocy najnowszych środków technicznych. Proces składa się z kilku etapów. Pierwszym jest zaciekawienie tematem, a następnie poprzez poszukiwanie inspiracji do wykonania zadania zmierza się do zaangażowania w działanie. Dużą rolę spełnia tutaj wychowawca. Przygotowuje on szkic pracy, a następnie czuwa nad jego wykonaniem. Na początku programu wychowawcy mieli wiele obaw, czy wychowanki będą w ogóle zainteresowane propozycją. Zaangażowanie dziewcząt było jednak bardzo duże i swoje prace wykonywały bardzo sumiennie.

Podsumowania sympozjum dokonał prof. UKSW dr hab. Jan Niewęglowski. Podziękował wszystkim prelegentom za przygotowanie wystąpień i za ich wygłoszenie. Podziękowania skierował również do osób, które uczestniczyły w spotkaniu *on-line*. Podziękował także panom z CSI za przygotowanie strony technicznej konferencji i czuwanie nad jej przebiegiem. Specjalne podziękowanie skierował do mgr. Michała Stańczuka i jego najbliższych współpracowników i studentów za przygotowanie całego spotkania.